

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Економічний факультет
Кафедра фінансів

Одеський національний економічний університет
Кафедра фінансів

**СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Матеріали

круглого столу 28-30 червня 2023 року

Київ-Одеса – 2023

УДК 338.242.4(477)

Онищенко Світлана Володимирівна
*доктор економічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки,
управління та права*

Маслій Олександра Анатоліївна
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ЗАГРОЗИ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Україна в ХХІ столітті стикнулася з глобальними загрозами – воєнною небезпекою, небувалим порушенням російською федерацією міжнародного права, посяганням на територіальну цілісність та суверенітет незалежної країни, руйнуванням системи збалансованих відносин між людьми/ народами стосовно їх життєзабезпечення та життєдіяльності, руйнуванням принципів безпеки, свободи та демократії. Масштаби та вплив найбільшої за декілька десятиліть конвенційної війни на європейському континенті, розв'язаної росією, кардинально змінили парадигму соціально-економічного розвитку України.

Соціально-економічна безпека є одним із ключових чинників та умовою життєдіяльності населення під впливом зростаючої кількості нових геостратегічних загроз. В умовах війни пріоритетність та значення соціально-економічної безпеки людини серед складових національної безпеки є беззаперечною, тому її забезпечення сьогодні є головною стратегічною метою публічного управління.

Екзистенційні виклики зумовили зміну звичного укладу життя кожної особи, а безпека набула нового розуміння свого змісту. Безпека – це найважливіша категорія й необхідна передумова збалансованого функціонування системи суспільних відносин, що забезпечує захищеність, життєдіяльність і дієздатність держави, суспільства, особи від внутрішніх і зовнішніх загроз [1]. Вихідними категоріями під час визначення безпеки є стан, властивість, інтереси, загрози інтересам. Для них усіх спільне те, що вони характеризують стан об'єкта стосовно загроз різноманітного походження. Отже, характер загрози є організаційною ознакою в цій групі понять. Особливості передумов виникнення, рівень вияву та ступінь впливу загроз визначають характер безпеки.

Найбільш згубного впливу від війни зазнає економіка та соціальна сфера: пригнічення економічної активності, на окремих територіях навіть припинення економічної діяльності, перманентна загроза життю та здоров'ю населення,

масове руйнування житла та соціальної інфраструктури, гуманітарні загрози, масштабна вимушена міграція населення, зростання інфляції, збільшення кількості безробітних, досить різке збідніння громадян, падіння доходів бюджету з одночасним кратним зростанням видатків на оборону і, як наслідок, відсутність коштів на фінансування наукових досліджень та інших важливих напрямів соціально-економічного розвитку. Це далеко не повний перелік сучасних загроз соціально-економічній безпеці України з максимальним рівнем деструктивного впливу.

Мінімізація загроз соціально-економічній безпеці держави, бізнесу, особи є важливою передумовою підтримання нормальних умов життєдіяльності та захисту населення, забезпечення стабільності у фінансовій сфері, зменшення соціальної напруги в суспільстві й у цілому підтримки життєздатності національної економіки.

Спроможність захисту населення та національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз на різних рівнях суспільної ієрархії та забезпечення достатнього рівня соціально-економічної безпеки в умовах війни можливе завдяки використанню методів, важелів та інструментів державного управління процесами запобігання та мінімізації загроз і реалізації комплексу заходів превентивного характеру з використанням наявних умов та способів забезпечення соціально-економічної безпеки України. При цьому зростаючий вплив екзогенних викликів і загроз вимагає впровадження проактивного підходу до забезпечення соціально-економічної безпеки держави, спрямованого на реалізацію превентивних заходів із реагування на виклики задля недопущення деструктивного впливу потенційних загроз.

Список використаних джерел

1. Онищенко С. В., Пугач О. А. Загрози економічній безпеці України: сутність, оцінювання та механізм упередження: монографія. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 337 с.

2. Global Economic Outlook: Impact of War in Ukraine. URL: <https://www.euromonitor.com/global-economic-outlook-impact-of-war-in-ukraine/report>

3. Варналій З.С., Онищенко С.В., Маслій О.А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі : монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. С. 21-95 (872 с.).

4. Геополітичні та гео економічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі. Наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Центр Разумкова, 2022. 102 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf